

TURNA TÜRKÜSÜ

Gurbet yükü omuzlarına çökmüş, sıra özlemiyle memlekete bakarken gökte uçan turnayı görünce “allı turnam ne gezersin havada” der.

Aldı allı turna; “kanadım kırıldı kaldım burada” deyince diyalog sürer gider. Âşık alır turna alır sözler türküye döner. Her gurbet sancısı çekenin türküsü olur.

Böylesi bir kanadı kırık turnanın hikâyesi akgümüş(burdur) ovasında yaşanır. Anadolu kültüründe çaresiz kalmış, yakınlarını kaybetmiş, biçare hale düşmüş insanların halleri. Kolum kanadım kırıldı. Bellerim kırıldı sözleriyle anlatılır.

Kanadı kırılan turnalar ya avcı vurmuş yaralanmış veya eşini kaybetmiştir. Kanadı kırılan turna yaralı turnadır. Akgümüş ovasında eşi zalim avcılar tarafından vurulduğu için kanadı kırık yaralıdır. Hikâyede bir av hikâyesidir.

Aslında geben, şişne, bunduk, karga çayırı kale boynu köylerinin yerleştiği ovaya geben ovası denir. Yamaçlarına kurulu köyler ovaya bakar. Ortasından kör sulu nehri geçer. Kör suluya bağlanan dağ yamaçlarından çıkan pınarların aktığı dereler vardır. Bahar gelince dereler taşar, ova baştan sona sulak alan olur. Göçmen kuşlara da yurtluk eder. Hele burduk ovasının şişne tarafında dağ dibinden çıkan eşli sular koca gölü besler. Göl sazlık, otluk, çiçeklerden geçilmez. Göçmen kuşlarda zurban halinde burada eğlenir, kalır. Yuva yapar. Eşlenir, yavruları olur. Sürü sürü.

Kuşların en asilleri de turnalar. Heybetiyle, uçuşuyla, yanık sesiyle hayret ettirir. Turnalar çift gezer. Turnalar eşli gezer. Erkeğin dişisine bağlılığı insanoğlunun diline düşer.

İşte koca gölde çeşit çeşit kuşlar yaşarken avlanmak için çayırlara, sular yerlere açılır, yayılırlar. Dere kenarına çayır başına av kazanı kuran avcılarda boş durmak. Savunma hakkı vermeden menzile giren kuşlara saçma yağdırırlar.

Geben ovasında her kuşa mermi atıldığı halde o güne kadar turnalara silah sıkıldığı görülmemiş duyulmamış. Çünkü turnalar kuşların sahibidir. İnsanı cezp eder elini ayağını bağlar. Hele insanın dertleştiği, uğruna türküler yakılan turnalara hiç silah doğrultulmaz.

Gel gör ki bunduk ovasında çayır başında av kazanında pusu kurup kuş bekleyen öyle bir zalim avcı var ki! Gördüğü kuşa acımadan tüfek sıkır. Kader bu ya menzile bir çift turna düşer.

Bir çift turna yani eşli turna süzülür çayına konar. Yayılrken zalim avcı tetiğe basar. Kader allı turnayı eşinden ayırır. Erkek turnayı gören dişisi yaradılışında ne çırpınma, sızlanma, acıma, feryat varsa yapar. Kanat çırpır, yanar, ötüşür.

Zalim avcı avlusundan çıkar, çayırlar tepeleye tepeleye yerde cansız bedeni yatan turnayı bacaklarından tutarak omuzlar, köyün yolunu tutar. Bunu korkarak kaçan uzaktan izleyen dişî turna gökte acıyla süzüle süzüle avcıyı takip eder. Köyün üstünde döner durur.

Gece olur öyle. Gündüz olur öyle. Eşini kaybeden allı turna yanık sesiyle köyün üstünde döne döne eşini arar. Döne döne yanar. Sesi duyan köylüler gökyüzünde çırpınan turnaya yanarlar, sızlaşırlar.

Derler ki; o günden beri turnalar geben ovanına, koca göle uğramaz olmuşlar. Köylülerinde her uçan, uçarken öten kuş duyduklarında zalim avcının vurduğu, eşine yanan allı turnanın sesine benzetir de acıştıkları, sızlaştıkları söylenir.

Zalim avcıya gelince... Köy kınadı da kınadı. Köyde duramadı. Gurbete gittiği, yurdu yuvası bozulduğu, perme perişan olduğu duyuldu. Bir daha haber alınamadı.

Vurulan allı turnanın hikâyesi bir şiir olur, bir türkü olur dillerde destan olur, söylenir durur.

Turnalar

Katar gelir kafkas elinden
Süzülür meyremçil belinden
Koku verir poyraz yelinden
Nereye yolunuz turnalar

Turnalar gelir yekûn yekûn
Sökülün turnalar sökülün
İnin koca göle dökülün
Eğlenin yurdunuz turnalar

Turna derler kuşların hası
Konargöçer nerde yuvası
Başucunda tarağı tası
Bölük bölük gelir turnalar

Uçuşur ötüşür söyleşir
Süzülür ovaya eyleşir
Buluşur eşleşir beyleşir
Dillenir şenlenir turnalar

Avlusuna yattı pusu kurdu

Durdu durdu gözünden vurdu
Kurtlar kuşlar acıdı durdu
Avcı alır vebali turnalar

Kanadı kırıldı neylesin
Eşsiz yarsız nasıl eylesin
Daha gayrı nere gidesin
Eşin yanardöner turnalar

Turnam ne suçun günahın var
Kime neyledin ne ahın var
Eşinden ayrıldın vahın var
Dağlar taşlar yanar turnalar

Eşinden ayrıldı yolu şaştı
Derdi gamı başından aştı
Yanık yanık öttü dolaştı
Nazlı yârin nerde turnalar

Düştü zalim avcı peşine
Yanık yanık öter eşine
Köy yedisinden yetmişine
Acısır sızlaşır turnalar

Turna eşin yok ki bulasın
Avcı efin tefin olasın
Köyde onmaz sızı kalasın
Duyanlar acısır turnalar